

41

ה קבעה במזוזה בעודה תלושה וכו'. נפרק הקומץ (ג:) חנא העמיד לה מלנן של קנים חומך שפופרת ומניחה אמר רב אחא בריה דרבא [ב] לא שנה אללא שהעמיד ולנסוף חמך והניח אללא חמך והניח ולנסוף העמיד פסולה מעשה ולא מן העשוי ופירש רש"י מלנן של קנים שלא מלא מזוזה עץ ועשה זורת פתח של קנים: מלנן. מזוזה:

כתב רבינו ירוחם (שס) בית שקבע מזוזה בספיץ ואחר כך קבע הספיץ לא יאל ידי חובת מזוזה כי זהו מעשה ולא מן העשוי כך פשוט נהקומץ מפירוש רש"י (ג:) ד"ה מלי) על ההיא דריש גלותא בנא ביתא והקשו עליו בעלי המוספות (שס ד"ה מלי) וכחצו דכשרה עכ"ל. ואין דבריו נכונים דמעולם לא עלה על דעת בעלי המוספות ולא על דעת שום אדם להכשיר דהא נהדיא פסיל רב אחא בריה דרבא ורבינו ירוחם עלמו כחצו שס (קפ ריש ע"ה) לט) ולא נחלקו המוספות על רש"י בזההיא דריש גלותא בנא ביתא אללא לענין הפירוש לא לענין הדין מ:)

רצ א ספר תורה או תפילין שבילו אין עושין מהם מזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חטורה וכו'. ברימח נפרק הקומץ (מנחות לב:): ומ"ש ולא כותבין אותה על גליונים של ספר תורה. כן כתב הרמב"ם (מזוזה פ"ה ה"ה):

יא קבעה במזוזה וכו'. שם ברימח וכדפריש רב אחי בריה דרבא לז) דנקבעה ואחר כך חברה לפתח פסולה משום מעשה ולא מן העשוי אללא חברה לפתח חחלה אף על פי שלא מלא מזוזה עץ ועשה זורת הפתח של קנים ואחר כך חמך חמיכה מאחד מהקנים שהן חלולים ונתן מזוזה הכחב נמקום שחמך כשרה. וכן פירשו המוספות בסוף פרק השואל (שס) לפי פירוש רש"י בנא דקאמר אפשר הוא בנבוחא דקניא כדפרישית לעיל בממוך (פטי' ו ד"ה אל):

רצ א ספר תורה או תפילין שבילו וכו'. ברימח נפרק הקומץ (דף ל"ג). ואם חמך היאך חני לפי שאין מורידין הא מורידין עושין (שס) והא לדברי הכל אם כתב בשני עורות ואפילו אם ידבק בדבק או יתפרס בגדין פסולה כדלעיל בריש סימן רפ"ח ואם כן מספר תורה אי אפשר לעשות מזוזה משמי פרשיות אלו אם לא על ידי דבק או מפירה שהרי אין סמוכין בחורה דשמע כמוז טאחמנן והיה אם שמוע כמוז נעקב ו"ל כגון דפרשת שמע בסוף עמוד והוסף פרשת והיה אם שמוע בגליון שלמטה אי נמי פרשת והיה אם שמוע במחלת עמוד והוסף שמע בגליון שלמעלה וכו"כ המוספות לשם ד"ה דלמח להשלים. פירוש א) דהא דלאי למאי דמורידין אפילו הפרשה עלמה שכתובה בספר תורה שרי לעשות ממנה מזוזה כל שכן לכמוז על הגליון אללא

לצד הבית. ורבינו תם פירש שפסולה בזקיפה והיינו פירושא דנגר אלא צריך להשכיבה ארכה לרוחב מזוזת הפתח (יא) ויכוין שיהא שיטה אחרונה שבה על הארץ לצד רשות הרבים ושיטה ראשונה שבה שמע לצד הבית לפנים. והמדקדקין יוצאין ידי שניהם וקובעין חציה בזקיפה וחציה בשכיבה כנו"ן כפופה כזה לז). ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב (יב) ונהיגי עלמא כפירוש רש"י: ה קבעה במזוזה (יג) בעודה תלושה ואחר כך חברה לפתח (יד) פסולה:

סימן רצ

פרטי רמזי דינים המחבואים בזה הסימן

[א] אין עושין מזוזה מספר תורה או תפילין שבלו ואין כותבין אותה על גליוני ספר תורה:

א ספר תורה או תפילין שבלו אין עושין מהם מזוזה (ב) ולא כותבין אותה על גליונים של ספר תורה (א)

שלמטה אי נמי פרשת והיה אם שמוע במחלת עמוד והוסף שמע בגליון שלמעלה וכו"כ המוספות לשם ד"ה דלמח להשלים. פירוש א) דהא דלאי למאי דמורידין אפילו הפרשה עלמה שכתובה בספר תורה שרי לעשות ממנה מזוזה כל שכן לכמוז על הגליון אללא

השחא דאשמועינן דאין מורידין אפילו לכמוז על הגליון נמי היא הורדה ואסור:

דרכי משה

מאחר שגם בראשונה עומד לגניזה אך אם אפשר להמתין עד שימצאו גווילים או קלף אף על פי שהספר מגויל מותר דלא ידענא איסור לתקן עם קלף מבחרין על ספר תורה של גוויל ואם כן אם אפשר לתקנה בכה"ג ספר תורה זו בקדושתה קיימא ולא עומדת לגניזה ולא נקרא ספר תורה שבלה וגם גליונותיה בקדושתן קיימין ואין ראוי לחתכם ולגנוז המותר וסברת הסופר שאומר שזו הדור לה להקל משא נראה לי דיש איסור בדבר וראייה כו' אמנם אם היה

רצ (א) כתב מוהר"ם פארו"ה סימן פ"ד על הספר תורה אם תתייבש שלא תוכל למצוא שום תיקון באופן אחר כי אם לחתוך הגליונות לתקן בו או ודאי היה נראה דשרי כיון שהיא בלתי מתוקנת היא עומדת לגניזה אם כן פשיטא יותר טוב הוא לחתוך הגליונות ולתקן הספר תורה ולגנוז מותר הגליונות מאשר יגנוזו כל הספר ורומה להא דאמרין ספר תורה שבלה אין עושין ממנה מזוזה לפי שאין מורידין כו' הא אם מורידין עושין והמותר על כרחך יגנוז

פרישה

שיקראנה דו"ק. ועיין נמרתי נהלכות קטנות (דף ל"ד ע"ה) (פי' מקטפת. מ טפ"ה וע"ג): (יב) ונהיגי עלמא כפירוש רש"י. ולאו נוהגין כהמדקדקין, מורי ורבי (מהרש"ל נדלאו לטור) ורמ"א. אללא מניחין באלכסון ולא כנו"ן כפופה. וכחז בחומת הדשן סימן נ"ב דהעשין כן ייחשו שמע לזד פנים והארץ לזד חוץ לקיים דברי רבינו תם: (יג) בעודה תלושה. דלא אינה חייבת במזוזה: (יד) פסולה. דלפינן מליצית דכתיב מעשה ולא מן העשוי נפסול לח:)

(יא) ויכוין שיהא שיטה אחרונה שבה על הארץ כו'. נא לתקן מה מה שכתוב בירושלמי נריך [שיהא] שמע שלה רואה את הפתח שמשמע שיהא חייבת שמע רואה את הפתח דהיינו שיהא שמע באלכסון בין מזוזה למזוזה ולא לזד הפנים ולפירוש רש"י אחי שפיר אללא לפירוש רבינו תם אי אפשר לפרש הכי דאם כן למה אמר שיהא שמע כלפי חוץ ה"ל לומר סתם שורה ראשונה או פסוק ראשון יהא כלפי חוץ. ועוד קשה למאי נפקא מינה נריך שיהא כלפי חוץ בשלמח לפירוש רש"י נריך שיקבענה כך כדי שיוכל לקרות בביתו לזד דרך הפתח אללא לרבינו תם שיהא משוכב אי אפשר לקרות משוכב אם כן מאי נפקא מינה יהיה שמע לזד חוץ או לזד פנים לכך אמר שלפירוש רבינו תם נא לומר שיכוין שיהא שיטה אחרונה שבה על הארץ כו' ואין העטם משום

חדושי הגהות

רפט [ב] דא שנו אללא:

הגהות והערות

סימן יא אות ש. וז"ל היראים סימן ה. העשוי פירוש וכתבתם על מזוזה ולא שכבר כתוב ומנוח: [טז] ופייב, וכבר כתבתי בדומה לזה מפירוש רש"י: מן ורמח ברין זה לעיל בבית יוסף סימן רפו ד"ה בית שאינו מקורה רלא ע"א:

ובהגה"מ פסק דיש לקבוע באלכסון לקיים גם דברי ר"ת צריך לשום באלכסון וכו'. ובדרכי משה הקצר הנדפס הנוסח כמו שהגיה באורח מישור עיי"ש: לזן בכתב יד פאריז איתא הצורה כזה. בכתב יד לונדון ובדרפוס קדמון איתא הצורה כזה: לזן בגמרא לפנינו, רב אחא בריה דרבא: לחן כן פירש רש"י שם. ולענין ציצית איתא כן במנחות מ ע"ב יזהתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי". וראה דברי חמדות הלכות מזוזה

רצ [א] נראה שמתייחס בזה לרברי הסוד ו"לא כותבין אותה על גליונים". וראה פרישה אות א:

רצא א מזוזת יחיד וכו'. נריתא פרק קמא דיומא (דף י"א) ופירש רש"י נדקת שמה נרקה או נגננה ושל רבס אין להטריח עליו הרבה שאלו חטרה יהא כל אחד אומר יעשו חטרה ונראה לאפילו בית שיש בו הרבה בעלי בתים ועושין כחד מזוזה א מזוזת יחיד נבדקת פעמיים בשבע שנים וש"י רבים אהת נפחת הסמוך לרשות הרבים נקראת של יחיד דאין נקרא של רבס אלא דשערי חצרות ומדינות ועיירות והכי משמע מפירוש רש"י (שם ד"ה ושל רבס): השובר בית מהבירו וכו' נמליעא סוף פרק השואל הנאסר נסימן רפ"ט (פער) (ז) ג:

ב ור"א יס"נה וכו'. שם נכריחא מיהא מעשה על זה נאחד שנטלה בידו ולא וקבר אשתו ושני בניו וכתו המוספות לשם הא דאסור במזוזה טפי מליניא דמטילין מבנד לבנד שאני מזוזה לפי שכל ידי שיטלנה ולא המזיקין נאין לבית וכלאו מזיק אומן שידורו נבית. ולפי זה היינו הנא לדור נביתו אחריו לשלם לראשון דמי המזוזה שהינן נביתו וכן כתב הר"ר מנוח מראו בית יוסף:

דאמר שמואל (שם כז) דמטילין מבנד לבנד גמי מזוזה אסור לפי שהמזיקין נאין נבית שאין לו מזוזה וכשנטלה בידו ולא שאלה דמיא טוב לשלמה לו אכל אין מוזיאין דן. והוא דאמרין דאם שכרו מגו נוטלה כשיוצא כתב הר"ר מנוח דהוא הדין אם היתה של ישראל והשכירה לגו דנטלה בידו כשיוצא ופשוט הוא (ב):

רצא פירש רש"י נדקת שמה נרקה או נגננה ושל רבס אין להטריח עליו הרבה שאלו חטרה יהא כל אחד אומר יעשו חטרה ונראה לאפילו בית שיש בו הרבה בעלי בתים ועושין כחד מזוזה א מזוזת יחיד נבדקת פעמיים בשבע שנים וש"י רבים אהת נפחת הסמוך לרשות הרבים נקראת של יחיד דאין נקרא של רבס אלא דשערי חצרות ומדינות ועיירות והכי משמע מפירוש רש"י (שם ד"ה ושל רבס): השובר בית מהבירו וכו' נמליעא סוף פרק השואל הנאסר נסימן רפ"ט (פער) (ז) ג:

ב ור"א יס"נה וכו'. שם נכריחא מיהא מעשה על זה נאחד שנטלה בידו ולא וקבר אשתו ושני בניו וכתו המוספות לשם הא דאסור במזוזה טפי מליניא דמטילין מבנד לבנד שאני מזוזה לפי שכל ידי שיטלנה ולא המזיקין נאין לבית וכלאו מזיק אומן שידורו נבית. ולפי זה היינו הנא לדור נביתו אחריו לשלם לראשון דמי המזוזה שהינן נביתו וכן כתב הר"ר מנוח מראו בית יוסף:

דאמר שמואל (שם כז) דמטילין מבנד לבנד גמי מזוזה אסור לפי שהמזיקין נאין נבית שאין לו מזוזה וכשנטלה בידו ולא שאלה דמיא טוב לשלמה לו אכל אין מוזיאין דן. והוא דאמרין דאם שכרו מגו נוטלה כשיוצא כתב הר"ר מנוח דהוא הדין אם היתה של ישראל והשכירה לגו דנטלה בידו כשיוצא ופשוט הוא (ב):

דאמר שמואל (שם כז) דמטילין מבנד לבנד גמי מזוזה אסור לפי שהמזיקין נאין נבית שאין לו מזוזה וכשנטלה בידו ולא שאלה דמיא טוב לשלמה לו אכל אין מוזיאין דן. והוא דאמרין דאם שכרו מגו נוטלה כשיוצא כתב הר"ר מנוח דהוא הדין אם היתה של ישראל והשכירה לגו דנטלה בידו כשיוצא ופשוט הוא (ב):

דרכי משה

רצא (א) וכן הוא בהג"ה אשיר"י ון פרק כמה מדליקין (שבת פ"ב סי' ו) דאין נוטלין מזוזה מבית לבית: (ב) כתב בטהר"ל (מנהגים הלכות מזוזה ע"י תקצא אות ד) דנשאל ממנו אם רשאים ליתן מזוזה לשר אחד שביקש מאד לקבוע על פתח המבצר ונדר להיטיב בעבוד זה לכל היהודים ון כל ימיו ואם ימאנו ח"ו תיפוק ממנו חורבה ואמר סהר"ל שהשיב בתשובה (שירת פהר"ל החדשות סי' קנב ב) בכמה ראיות ברורות שאסור ליתן מזוזה לגוי עכ"ל. ונראה לי להכל לפי הענין דאם היה לחוש לאיבה מגוי שרי דהא התירו כמה דברים משום איבה ח):

פרישה

(ג) השובר בית מחבירו חייב השובר לקבוע בו מזוזה אפילו שכרו על מנח שיהא ט מזוזה משום דמחא ליה לאינש דעבר מלוא בן גופיה בן נמנוניה, רבט מטס. ואף על גב שפחר מהשכירות מחמת זה ואומר נהדיא שאיט רונה לפשום המלוא מכל מקום אמרין טדיא שפחר מטעם אחר אלא שטלה הטעם מנח המזוזה וכת"ש טלכות פסק סימן פל"ו (פריש ט"ו): (ג) ור"א יס"נה בידו. (כפס הטפסות אף על גב דאמר שמואל דמטילין לית מבנד לבנד גמי מזוזה אסור לפי טי. נכריס) כשיוצא לפי שהמזיקין נאין לבית שאין לו מזוזה וכשנטלה בידו מוזיאין דן. והוא דאמרין דאם שכרו מגו נוטלה כשיוצא כתב הר"ר מנוח דהוא הדין אם היתה של ישראל והשכירה לגו דנטלה בידו כשיוצא ופשוט הוא (ב):

דרישה

לומר שהתוספות יחלוקו על המכילתא בשלמא על רבינו לא קשה מידי ד"ל דהוא טובר הא דאמרין אין עושין מספר תורה מזוזה לפי שאין מורדין היינו כגון שהיה פרשת שמע כתובה למטה בסוף העמוד כו' אבל התוספות שכתבו שניהן קשה. וצ"ל דהתוספות לא לדינא נחתי ועיקר הדין הוא ולא יכתוב למטה בסוף הגליון ולא נקטו למעלה בגליון אלא לדמיון בעלמא וק"ל. אבל התוספות כפרק הקומץ רבה (לכ. ר"ה רלמא) כתבו דהא דאמרין אין עושין מספר תורה מזוזה כו' ר"ל שידבק השתי פרשיות יחד ולא איירי לענין כתיבה כלל וכתיב יוסף מביאם לעיל כתיבין רפ"ח (לכ. ר"ה ופ"ט):

הנהגות והערות

רצא א) כתיב פארו יושל רבים ביוכלי: ב) כתיב פארו ילעשות לו מזוזה: ג) לפי זה מתייחס כאן הבית למי שחט, ולחוק פקיס קביעתו, דן וכן הנחיק בר"מ הארוך, ובהג"ה בשלחן ערוך כתב הרמ"א דצריך לשלמה לו. ועיין בכרכי יוסף: ה) דא יטלנה כשיוצא: ו) כן אהת כתיב, בגופו יוכן הוא בהגמ"ד, ולחא שם: ז) כשהר"י לטעמי להסיב לוי: ח) ראה מסכת עשרה זרה ו ז"כ. ושם טו ל"ג. שרי ידיר ריש סימן קמ"ו:

רצא פירש רש"י נדקת שמה נרקה או נגננה ושל רבס אין להטריח עליו הרבה שאלו חטרה יהא כל אחד אומר יעשו חטרה ונראה לאפילו בית שיש בו הרבה בעלי בתים ועושין כחד מזוזה א מזוזת יחיד נבדקת פעמיים בשבע שנים וש"י רבים אהת נפחת הסמוך לרשות הרבים נקראת של יחיד דאין נקרא של רבס אלא דשערי חצרות ומדינות ועיירות והכי משמע מפירוש רש"י (שם ד"ה ושל רבס): השובר בית מהבירו וכו' נמליעא סוף פרק השואל הנאסר נסימן רפ"ט (פער) (ז) ג:

ב ור"א יס"נה וכו'. שם נכריחא מיהא מעשה על זה נאחד שנטלה בידו ולא וקבר אשתו ושני בניו וכתו המוספות לשם הא דאסור במזוזה טפי מליניא דמטילין מבנד לבנד שאני מזוזה לפי שכל ידי שיטלנה ולא המזיקין נאין לבית וכלאו מזיק אומן שידורו נבית. ולפי זה היינו הנא לדור נביתו אחריו לשלם לראשון דמי המזוזה שהינן נביתו וכן כתב הר"ר מנוח מראו בית יוסף:

דאמר שמואל (שם כז) דמטילין מבנד לבנד גמי מזוזה אסור לפי שהמזיקין נאין נבית שאין לו מזוזה וכשנטלה בידו ולא שאלה דמיא טוב לשלמה לו אכל אין מוזיאין דן. והוא דאמרין דאם שכרו מגו נוטלה כשיוצא כתב הר"ר מנוח דהוא הדין אם היתה של ישראל והשכירה לגו דנטלה בידו כשיוצא ופשוט הוא (ב):

דאמר שמואל (שם כז) דמטילין מבנד לבנד גמי מזוזה אסור לפי שהמזיקין נאין נבית שאין לו מזוזה וכשנטלה בידו ולא שאלה דמיא טוב לשלמה לו אכל אין מוזיאין דן. והוא דאמרין דאם שכרו מגו נוטלה כשיוצא כתב הר"ר מנוח דהוא הדין אם היתה של ישראל והשכירה לגו דנטלה בידו כשיוצא ופשוט הוא (ב):

דרכי משה

רצא (א) וכן הוא בהג"ה אשיר"י ון פרק כמה מדליקין (שבת פ"ב סי' ט) דאין נוטלין מזוזה מבית לבית: (ב) כתב בטהר"ל (מנהגים הלכות מזוזה ע"י תקצא אות ד) דנשאל ממנו אם רשאים ליתן מזוזה לשר אחד שביקש מאד לקבוע על פתח המבצר ונדר להיטיב בעבוד זה לכל היהודים ון כל ימיו ואם ימאנו ח"ו תיפוק ממנו חורבה ואמר סהר"ל שהשיב בתשובה (שירת פהר"ל החדשות סי' קנב ב) בכמה ראיות ברורות שאסור ליתן מזוזה לגוי עכ"ל. ונראה לי להכל לפי הענין דאם היה לחוש לאיבה מגוי שרי דהא התירו כמה דברים משום איבה ח):

פרישה

(ג) השובר בית מחבירו חייב השובר לקבוע בו מזוזה אפילו שכרו על מנח שיהא ט מזוזה משום דמחא ליה לאינש דעבר מלוא בן גופיה בן נמנוניה, רבט מטס. ואף על גב שפחר מהשכירות מחמת זה ואומר נהדיא שאיט רונה לפשום המלוא מכל מקום אמרין טדיא שפחר מטעם אחר אלא שטלה הטעם מנח המזוזה וכת"ש טלכות פסק סימן פל"ו (פריש ט"ו): (ג) ור"א יס"נה בידו. (כפס הטפסות אף על גב דאמר שמואל דמטילין לית מבנד לבנד גמי מזוזה אסור לפי טי. נכריס) כשיוצא לפי שהמזיקין נאין לבית שאין לו מזוזה וכשנטלה בידו מוזיאין דן. והוא דאמרין דאם שכרו מגו נוטלה כשיוצא כתב הר"ר מנוח דהוא הדין אם היתה של ישראל והשכירה לגו דנטלה בידו כשיוצא ופשוט הוא (ב):

דרישה

לומר שהתוספות יחלוקו על המכילתא בשלמא על רבינו לא קשה מידי ד"ל דהוא טובר הא דאמרין אין עושין מספר תורה מזוזה לפי שאין מורדין היינו כגון שהיה פרשת שמע כתובה למטה בסוף העמוד כו' אבל התוספות שכתבו שניהן קשה. וצ"ל דהתוספות לא לדינא נחתי ועיקר הדין הוא ולא יכתוב למטה בסוף הגליון ולא נקטו למעלה בגליון אלא לדמיון בעלמא וק"ל. אבל התוספות כפרק הקומץ רבה (לכ. ר"ה רלמא) כתבו דהא דאמרין אין עושין מספר תורה מזוזה כו' ר"ל שידבק השתי פרשיות יחד ולא איירי לענין כתיבה כלל וכתיב יוסף מביאם לעיל כתיבין רפ"ח (לכ. ר"ה ופ"ט):

הנהגות והערות

רצא א) כתיב פארו יושל רבים ביוכלי: ב) כתיב פארו ילעשות לו מזוזה: ג) לפי זה מתייחס כאן הבית למי שחט, ולחוק פקיס קביעתו, דן וכן הנחיק בר"מ הארוך, ובהג"ה בשלחן ערוך כתב הרמ"א דצריך לשלמה לו. ועיין בכרכי יוסף: ה) דא יטלנה כשיוצא: ו) כן אהת כתיב, בגופו יוכן הוא בהגמ"ד, ולחא שם: ז) כשהר"י לטעמי להסיב לוי: ח) ראה מסכת עשרה זרה ו ז"כ. ושם טו ל"ג. שרי ידיר ריש סימן קמ"ו:

לקדושה קלה ולא מליט שאמרו ס"ח שבלה אין עושין ממנה תפילין וקי
 הוה ליה למיחר ס"ח שבלה אין עושין ממנה תפילין ותפילין שבלו אין עושין
 מהן מזוזה לפי שאין מורידין בו וממילא מק"ו ידעינן דאין עושין ממנה
 מזוזה ומדלא נאמר כן תכליל דס"ח ותפילין כהדדי ניבחו. והנה ראיתי בזכ"ח
 ס"א הל' י"א על מה שכחב הרמב"ם שם שמזוזה אינה לריכה עיבוד לשמה
 שהביא שאלת חכמי לוניל ששאלו לרבינו וזה לשון השאלה ולמדנו רבינו
 מפני מה עור של מזוזה א"ל עבוד לשמה בו וזו משום דקרי למזוזה קדושה
 קלה ג"כ קורא לתפילין קדושה קלה. והנה באמת הרמב"ם השיב כי לא
 מטעם זה הוא החילוק אלא החילוק הוא שס"ח ותפילין הם עלמם המלכה
 אבל מזוזה חובת הבית ואם אין בית אין מזוזה ע"ש. ולפ"י ס"ח ותפילין
 שוים. ובאמת לשון של חכמי לוניל שכתבו ג"כ קורא לתפילין קדושה קלה
 לא ידעתי באיזה מקום קראו חכמי הש"ס לתפילין קדושה קלה וראיתי בא"ח
 סימן ל"ב צ"ב ד"ה ואם עיבדו לשם מזוזה בו שכחב שאם עיבד לשם
 ס"ח מהני לכחוב בו תפילין דקדושת ס"ח חמורה מקדושת תפילין כדאמרין
 בפ"י מי שמתו ובית שיש בו תפילין מותר לשמש בו ע"י שיניחם כלי בתוך כלי
 ובס"ח אסור עד שיזיחו ואם אין לו בית אחר לריך שיחנם כלי בתוך כלי עכ"ל.

ואני אומר ערבך ערבך לריך כי בגוף דין תשמיש המטה לריך תלמוד אם ס"ח
 חמור בזה תפילין כי לשון הגמרא סוף פרק מי שמתו דהניח בית שם
 ט ס"ח או תפילין אסור לשמש בו את המטה עד שיזיחו או שיניחם כלי בתוך
 כלי אחר אצ"י בו' אחר רצא גלימא אקמטרא בו' ארבי"ל ס"ח לריך לעשות
 לו מחילה עשרה מר זוטרא בו' אימר דלמר ריב"ל דלית ליה בימא אחרת.

והנה מלשון הברייתא בית שיש בו ס"ח או תפילין משמע להדיא דגם ס"ח
 מותר בכלי תוך כלי כמו תפילין. והנה ראיתי בחדושי רשב"א ורבינו יונה
 וברא"ש שגדחקו בזה וכתבו דברייתא מילי מילי קמתי שזינאם קאי על ס"ח ואו
 שיניחם כלי בתוך כלי קאי על תפילין. וכמה מן הדוחק יש בפירושו הזה
 ורבינו הגדול הרמב"ם לא כן הוא דעמו שהרי בפירושו כתב בפ"י מהל'
 תפילין הלכה כ"ד בית שיש בו תפילין או ס"ח אסור לשמש בו מפחו עד
 שיזיחו או שיניחם כלי בתוך כלי. והנה צוה היה אפשר לדחוק בלשונו ולומר
 מילי מילי קמתי כמו שגדחקו הרשב"א ורבינו יונה בלשון הברייתא אבל
 בפ"י מס"ח הל' ז' כתב בית שיש בו ס"ח אסור לשמש ממנו כי עד
 שיזיחו או עד שיניחם כלי ויחך הכלי בכלי אחר בו' הרי שצפה מלא דבר
 לו מחילה עשרה עשרה עפמיח אם לא היה לו בית אחר אבל אם יש לו
 בית אחר אסור לשמש עד שיזיחו. והכ"מ כתב שם דמחילה עשרה עדיף
 מכלי בתוך כלי ולדעתו אינו כן ולהרמב"ם כלי בתוך כלי הוא כמו בית
 אחר ומחילה עשרה אינו עוב כמו כלי בתוך כלי ולכן אם אין לו כלי
 שיניח בתוך כלי אז אם יש לו בית אחר לריך להזיחו. ולדעת הרמב"ם גם
 בתפילין הדיון כן אלא דדרבו לאחוז לשון הגמרא וריב"ל נקט בלשון ס"ח
 ולכן אחז גם הרמב"ם בלשונו ס"ח. בחופץ שלדעמי לדעת הרמב"ם אין
 הפרש בין ס"ח לתפילין בזה כלל והס"ע ביו"ד סימן רפ"ב סעיף ח' מבית
 חהלה דעת האוסרים בס"ח בכלי תוך כלי ואח"כ מבית דעת הרמב"ם שחזיר
 אף בס"ח. ואמנם בש"ע א"ח סימן ר"מ סעיף וי"ו השמיט דעת הרמב"ם
 לגמרי וכתב דעת האוסרים בס"ח כלי בתוך כלי. ועכ"פ חזינו שזה נופ'
 שיהיה ס"ח לעינין זה חמור מתפילין אינו מוכרח:

ולא עוד אלא שאני אומר שאף אם כבוד החמור חמור מבוד התפילין
 אכתי אין מזה הכרע דקדושת ס"ח חמור מקדושת תפילין. וכעין מה

שאמרו בגמלה ג' ע"ב כבוד החמור תלמוד תורה קול. ואמנם בתשובת
 הרשב"א סימן תרי"א שאלוהו בס"ח שאין האותיות מוקשות גייל והשיב שאם
 בתפילין ומזוזות פסול ק"ו בס"ח שאין האותיות מוקשות גייל והשיב שאם
 דקדושת תפילין חמור מקדושת ס"ח והוא ממה דאמרין בסנהדרין מ"ח ע"ב
 הנלוו היא דהניח יספן זהב בו' עור בהמה עהורה ככרות אע"פ שלא עיבד
 לשמן רשב"ג אומר אף עור בהמה עהורה פסולה עד שיעבדן לשמן. וכתב
 התוס' גד"ה אע"פ שלא עיבדן פירש הקונטרס דהזמנה לרו' מלחא היא
 וקשה לר"ם דקיי"ל בהזמנה הלכה כרשב"א ובעיבוד לשמה קיי"ל כרשב"ג
 כדמוכח בהניזקין בההוא דאחא לקמיה דרב אמר א"ל שפר שכתבתי גיילוי
 לא נעבדו לשמן בו' ואין לחלק בין עור של תפילין לגיילוי של ס"ח דהא
 ש"י של תפילין הלכה למשה מסיני ומפרש ר"ח בו' ע"ש. והנה אף דש"י
 של תפילין הל"מ מ"מ ודאי ודאי דלא עדיף משום זה מן הפרשיות של תפילין
 גופייהו ואם איתא שיש לחלק בין קדושת ס"ח לקדושת פרשיות של תפילין
 א"כ מה ראיה הביאו מהניזקין ודלמא אף דס"ח בעי עבוד לשמה אפי"ה
 בתפילין אפילו הפרשיות כשרים אף אם לא נעבדו לשמן וק"ו עור בהמים
 ושפיר קיי"ל כרשב"א בהזמנה א"ו שאין לחלק בין פרשיות של תפילין לס"ח.
 באופן דאחר שפסען של דברי הרמב"ם ברי"ה ס"י מוכיחים בס"ח שגמרת
 אין בה רק קדושת מומשין שקריין בו מיטקות וכוונתו בחמור שקריין בו
 מיטקות היינו שאינו עשוי בגלילה, לכן המורה בזה להקל ביתר הקף לכתוב
 בו תפילין לא משתבש אחר שנוף דין זה שיהיה הורד מקדושת חמור
 לקדושה קלה מס"ח לתפילין אינו מוכרח. אבל לכתוב בו מזוזות אין לסק'.

ואלע"ד כתבתי. דברי סד"ם:

תשובה

אם יאמר בפירושו ששעש לשם של ראש אפשר ללא מקרי מעשה שהרי הדבר
 כהו כהו שלא לנודך דלכו י' איזה מטה לומר לשם איזה חפלה כותב
 ועכ"פ הכתיבה אינו מעשה ואפילו הכהנה בצמים אינו מעשה כיון שיתול
 לפנות עליהם פור אחד ואף שבצמים של ראש יש ש"י של תפילין שהיא
 כ"מ אחת וזו מעשה על הבית אבל אינו מעשה על הפרשיות אבל בס"ח
 שכתב על היריעה ס"ח מהקדשת היריעה בקדושת ס"ח וזכו מעשה בגוף
 היריעה. ואמנם אחי י' אסור לשנות' אם כבר עשה בש"י דנוף הבית קדוש ואינו
 בחדתה ואפ"כ אסור לשנות' אם כבר עשה בש"י דנוף הבית קדוש ואינו
 יוכל לשנות' לשל י' ודברי ר' יוסי מיידי דאכתי לא עשה קוי הש"י.
 ונראה דגם מזה אין ראיה דע"כ מה דקאמר תפילין של ראש אין עושין
 אותה על על הפרשיות קאי ולא על גוף הבית דאי על גוף הבית א"כ
 אין שיי' לפי שאין מורידין מקדושת חמורה לקדושה קלה ומיטוק ליה
 שמוריד בש"י מקדושה לגמרי דש"י בשל ראש היא הל"מ אבל בשל יד אין
 לש שום שייכות וכרי זה דומה למה שכתבתי בחיבורי נו"ב סימן ע"ו שאפילו
 למאן דמתיר לקלוף השם מ"מ אסור לקלוף האטפל משום דהאטפל אין קדושתו
 רק בעידו נפול וכשנקלף מהשם פסקה קדושתו הכי נמי בש"י של ראש כל
 זמן שהיא של ראש קדושה עליו וכשנעשית של יד אין מקום לקדושת הש"י.
 א"י דמה שאמר של ראש אינו עושה של יד מיידי בפרשיות עלמין והולך לומר
 בעתיקתא שכבר קשר אותם בראשו. ואמנם סמימת לשון הגמרא שאם יש לו
 ב' תפילין של ראש בו' וכן סמימת לשון הרמב"ם והס"ע סימן מ"ב שאם היו
 חדשים מותר לשנות משל ראש לכל יד שגולה עור בו' משמע שאפילו כבר
 עמר של ראש לגמרי עם ש"י אפי"ה כל זמן שלא הניחם לא מקרי רק הזמנה
 וא"כ שפיר יש ראיה להקל:

ראיה שיש הביא מעלתו מדברי הרמב"ם פ"י מהלכות ס"ח הלכה א'
 שכחב עשרים דברים הן של אחד מהם פוסל ס"ח ואם נעשה בו

אחד מהן כהי הוא כחומש מן החומשים שקריין בהן היתויקות ואין בו
 קדושת ס"ח ואין קריין בו ברבים עכ"ל הרמב"ם. משמע אה להחזיקו לעלמו
 לקרות בו ביחוד מותר. וכן מדיוק הס"ע ביו"ד ריש סימן רפ"א. ובין
 שריים הפסולים מוכח שהסר אפילו אות אחת בו'. ובהלכה י"ג כתב ס"ח
 שבלה או שפסל טהנין אותו בכלי חרס וקוברין בו' א"כ משמע דעשוין
 קבורה ואין ראוי להחזיקו לעלמו כחומש ללמוד בו היתויקות וז"ל משום דהוי
 סודרה לקדושה קלה ולעיל פסק דמותה: להחזיקו לעלמו אלא ע"כ כל זמן
 שלא עמר מותר להזיירו ע"כ דברי מעלתו. והא בורכה הוא דלחו ס"ח
 שייחם ובשרה אין ללמוד מחובה לימידים ואפילו מספר עשרה וכי זה הוא
 סודרה מקדושתו והלא עיקר תורה שכתב להכי ניתנה ללמוד מחובה ומקרא
 מלא ונתנה כתב לו כפי מה שיראה הואת ומכאן הוא המורה לכתוב ס"ח והרי
 כפיכ ונתנה את בני ישראל ואטו זה קאי על קריאה בציבור והלא אין
 לקריאה בציבור עיקר מן התורה חוץ מן פ' זכור ובמלך כתיב וכתב לו
 משנה התורה הואת וקרא בו כל ימי חייו. באופן שדבריו בזה הם דברים
 בטלים. ואמנם בזמנה הרמב"ם בס"ח שפסל היינו לפי שאסור להסות
 ספר שאינו מונה יותר משלשים וכן כמבואר בכתובות דף י"ט ע"ב וכן
 פסק הרמב"ם פ"ז מהלכות ס"ח הלכה י"ב ספר שאינו מונה אסור להסותו
 יותר על שלשים יום אלא יתקן או יגנו. ואמנם טעם הגניזה פן יעשה
 ויקרא בו בציבור ודבר שאין לו תיקון יגנו ואע"כ כל שלשים יום מותר
 ללמוד בו לעלמו. והרמב"ם שכחב ס"ח שפסל יקבר היינו במה שאין לו
 תיקון או שאינו רואה להתקו הואת אלא ששלשים יום יקברו בכלי חרס אלל חלמיד
 חכם וזהו גניזתו:

ראיה שלישיית הביא ממה שאמרו במס' מנחות ל"ב ע"א ס"ח שבלה ותפילין
 שבלו אין עושין מהם מזוזה לפי שאין מורידין משמע דוקא שהיתה

ס"ח כבר בו'. גם זה אינו ראיה ולרבותא קמתי לא מבעינן בעדיין לא גמר
 הרי מהחלה התחיל לדעתה לנותר ותלה עליה קדושת ס"ח ועדיין לא פסקה
 הקדושה פשיטא שאין מורידין אלא אפילו כבר גמר מעשיה ובלה ונשאר פרשת
 שמע ויש לומר שכבר פסק קדושת ס"ח ע"י שבלה ולחייבו לכתוב לפניו ולאחריו
 מחדש אמרינן דלדעתה דהיי לא נכתב מהחלה וכאשר באמת בס"ח שבלה
 לא אמרו יתקן אלא יגנו כמבואר בפ' בני העיר כ"ז ע"ב אחר רבא ס"ח
 שבלה גזזין אותה בו' וא"כ היה מקום לומר כיון דבלא"ה לגניזה עומדת
 יהיה מותר ליקח ממנה פרשה למזוזה וכמו שעלה על דעת הע"י בא"ח סימן
 קנ"ד ס"ק ז' דלא אמרו לשאור להוריד מקדושת חמורה לקדושה קלה אלא
 בעידו ראוי לקדושתו הראשונה אבל אם אינו ראוי מוטב לעשות ממנו קדושה
 קלה ממה שיגנו לגמרי ע"ש. קמ"ל ס"ח שבלה שדינה יגנו ואפי"ה אין עושין

ממנה מזוזה:

ואמנם כלי שום ראיה מפסען של דברי רבינו הגדול הרמב"ם בפ"י שכתב
 בצערים דברים הפסולים שאם נעשה בו אחד הרי הוא כחומש מן
 החומשים שקריין בהן היתויקות ואין בו קדושת ס"ח כו' משמע לשום דבר
 אין בו קדושת ס"ח וא"כ לא שייך למימר שמוריד מקדושת חמורה לקדושה
 קלה. והנה היא גופא שיהיה שייך לומר מס"ח לתפילין אין מורידין מקדושה
 חמורה לקדושה קלה. אינו במוטע וזכרתי לא ידעתי לזה מקום מולא בתלמוד
 ואדרבה מדאמרו בסנהדרין ל"ב ע"א וכן הוא במס' שבת ע"ט ע"ב ס"ח
 שבלה ותפילין אין עושין מהם מזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה

אחת לכ"ה שנה דברי ר"ש ר' יעקב^א אומר עד זמן מרובה אבל הכל שוין שאם

פרשה פתוחה

פרשה סדורה

פעמים בשבוע דרבים אין להטריח עליהם שאם
 תטרח כל א' יאמר יעשו חביריי (רש"י) א"ב
 משום דדרך רבים לשמור יותר ואין לחוש
 כ"כ (אשכול): עד זמן מרובה. ואין לזה
 קצבה: אם הי' מעביר כו'. שכיון שהולך
 אלא פעמים ציובל עכ"ל וז"ל דמפי ג"כ הסוגי
 כפירש"י דר"י לפלוגי אחי וטעמא דת"ק לאו
 משום סנה וכו' דמקוב צסיפא החמירו
 טפי בשל רבים היינו כמנ"כ לעיל דמקוב
 שהרבים טובלין בה דרכה להתחסר המים,
 אבל ל"ע דצ"ד אמרי סנה איפכא דקדרה
 דבי שותפי לה חמימא ולא קרירא [ובמרדכי הביאו כחן לרחיב לפי רש"י ז"ל] מוכו צריש
 טירובין איכא חד ליטנא דרבים מדכרי אהדדי ושמה ס"ל דהאי ליטנא עיקר טפי (ובה דצ"ב
 כ"ד צ' אמרי קידרה דבי שותפי כו' ממונות שאני) ולכאורה נראה דהאשכול מפי דהפסול
 נראה מצחוץ אם נרקב או נתעפש ודלא כהמאירי שכי שמה נמחקה וכ"כ הרמב"ם פ"ה
 ממזוזה ה"ט דהי' כדצריהם מה מהני שהם רבים מנא ידעי אם נמחקה מצפניס אם לאו
 ויש לדחות דלפעמים כשצאים גשמים או שום דבר שיכול להזיק להמזוזה כיון שהם רבים
 משתדלים לכסותו או לשמרו ע"י מונעים שלא יוזק משא"כ יחיד אפשר שלא ראה אז וע"י
 שירי צרכה שדפס ציו"ד סי' רל"א:

[פ] אחת לכ"ה שנה. ציומא י"א ה' אמרי מזוזת יחיד נבדקת פעמים בשבוע^ב ושל רבים
 נבדקת פעמים ציובל ולכאורה מדנקט האי ליטנא ולא נקט של יחיד ה' ג' שנים
 ומחלה ושל רבים ה' לכ"ה שנה משמע דאין קפידא לבדוק דווקא ה' ג' שנים
 ומחלה אלא העיקר שיבדקו פעמים בשבוע ושל רבים פעמים ציובל ונהי דמסתבר ודאי
 דאם יבדוק צ' פעמים זה אחר זה לא מהני לגי שנה עכ"פ משמע דא"ל לחלוק הזמן צבוע
 מוכו כחן מצוחר צבדיא דזמן הבדיקה ה' לכ"ה שנה וא"כ ה"ה בשל יחיד ה' ג' שנים
 ומחלה ולפ"ז ל"ל דגמרא לשון קלר נקט פעמים בשבוע ופעמים ציובל אבל באמת לריך
 נחלקה לחלחין וע"ע לקמן סימן ע"ב. ומ"מ מה שדנו אחרונים ז"ל (עי' שד"ח) צמי שהוריד
 המזוזה ע"מ לבדקה בזמן החיוב שיטעך לצרך שנית כיון שהי' מחויב להורידה הו"ל כפשט
 תפילין בזמן שהי' מחויב לפושטן ולריך לצרך לא משכח"ל אלא צבורידן אחר שטעך זמן החיוב
 דאי עד זמן החיוב כיון שצדיין יש לו זמן לה מקרי שחייב עתה להורידן ומ"מ ל"ע אם
 יש לצרך צוה דלכאורה יש לחלק בין זה לתפילין דשם תפילין שצריך להוסיחן כשנכנס לצו"כ
 שהמקום הינו ראוי ואסור בתפילין לכן הוי הפסק ולריך לחזור ולצרך משא"כ כאן שאין
 הפתח נפטר ממזוזה וגם אין המזוזה נפסלת אלא שיש עליו לידע ולצרר אם היא מזוזה
 כשרה או פסולה אפשר דזה לא הוי הפסק גם מה שכתבו סנה דהכא גרע כיון דחיישינן
 שמה נפסלו ל"ע דא"כ הפושט תפילין או עליה שיש לו חשש שמה נפסל יצטרך צרכה וזה
 לא שמענו אם לא נאמר דכיון דחכמים חייבוהו לחשוב שמה נפסלה גרע אבל ד"ז לריך ראי'
 לחייב צרכה ע"ז מוכו אם הוי הפסק גדול והיסח הדעת מסתבר דלריך צרכה וכן אם
 נמלא בה פסול שהי' לריך לתקנה או שנפלה מעלמה אפילו יתה כשרה ודאי לריכה צרכה
 כמש"כ אחרונים ז"ל וע"י פ"ח ר"ס רפ"ע:

[טא] הכל שוין שאם הוי מעביר ממקום למקום שצריכה צדיקה. ע"י צביאור שכתבנו משום
 שאין לה חזקת כשרות ועוד יל"פ משום שכתמורידה מצוי שמחלקלת על ידי
 הבוררה ולכך לריך לבדקה ולפ"ז אפילו הורידה לחזור ולקצעה צאוהו צית עלמנו לריכה צדיקה
 וצפוסקים לא הוציאו כלל דין זה, ומש"כ באשכול ישראל ששכר חלרו של גוי ועקר המזוזות

(א) ז"א ר' עקיבא (ב) וע"י ריטב"א גיטין ו' ב' שכי' דנבדקת פעם א' בשבוע ונראה שהוא ס"ס

ב. חיוב הבדיקה הוא גם כשחיוב הפתח הוא רק מדרבנן^(מ), לפיכך השוכר בית בארץ ישראל אף ליום אחד^(נ), יכרר אם נבדקה המזווה בזמנה.

ג. אף שקבעה כשהיא מכוסה בנרתיק, נראה שחייב לבדוקה בזמן הקבוע^(ס).

ד. היה הנרתיק אטום לגמרי, ואין המזווה חשופה לחום^(י) או קור, יש שהורו שאין צורך לבדוקה^(יא). וגם לדעה זו, אם המזווה ישנה, נראה שחייב לבדוק^(יב). אך מסתימת הפוסקים נראה שבכל מקרה צריך לבדוקה.

כשהיא סמוכה למקום קר, יתכן שתיווצר לחות בתוך הנרתיק.

(יא) בהליכות שלמה (תפילה ספ"ד) כתבו בשם הגרש"ז זצ"ל, שמזווות הנתונות בתוך כלי זכוכית ואינם נוגעות בכותל א"צ בדיקה בכל ג"ש ומחצה. ועבמש"כ בסק"ט בשם השולחן גבוה. ואולי הוראת הגרש"ז היתה רק כשנתונה בנרתיק זכוכית אטום לגמרי. ויש סמך לזה ממש"כ רש"י (יומא יא,א) שהבדיקה היא שמא נרקבה או נגנבה, וצ"ב, כיון שבדוק שלא נרקבה בידוע שלא נגנבה. ואי נימא שכשהיא בתוך נרתיק [עכ"פ אטום], אין חשש של רקבון ניחא, דחשש נרקבה הוא רק כשקבעה בלא נרתיק, וחשש נגנבה הוא רק כשהיא בתוך נרתיק. ובלקט הל' מזווה (פ"ד,יא) כתבו בשם הגריש"א להקל כשהנרתיק אטום.

אמנם קצ"ע כנ"ל שהרי נרתיק של זכוכית היה מצוי כבר בזמן הט"ז (רפ"ה), ומסתמא גם בזמן הגמ', והיה אפשר בקל לאטום נרתיק של זכוכית בטיט וכדו', והפוסקים סתמו בזה. ולענ"ד קשה להקל בזה כנגד סתימת הפוסקים, ויתכן דלא פלוג רבנן, כיון שמצוי שנראה כאטום לגמרי, ואינו כן, וכ"ש כשרק עוטפה בניילון, ומצוי שנקרע וכדו'. וכן לפעמים היתה המזווה חשופה לחום, ולא אדעתיה. ול"ד לתפילין שלא תקנו להם חז"ל חיוב בדיקה. ועוד דבשעת הנתחן הוא מצוי בצידו, וכשאינו מניחם, נותנן במקום מוצנע, משא"כ במזווה.

(יב) עפמש"כ הערוה"ש (באו"ח לט) שבזמנינו שהדיו חלש, צריך לבדוק מפעם לפעם אף את התפילין. ומאימתי קרוי 'ישן' יש להתייעץ עם הסופר, דזה תלוי במקום ובזמן. ועכ"פ כשרואה שהתגין הדקים מתחילים להימחק ודאי חשיב ישן. ואף שהערוה"ש לא כתב שיש לבדוקן כל ג"ש ומחצה, הוא משום שבתפילין לא נתנו חכמים זמן לחיוב, אך במזווה נראה דהדרנין לשיעור של ג"ש ומחצה. דנראה ששיעור ג"ש ומחצה, אינו שיעור זמן שלאחריו יש חשש קלקול, אלא דביותר מזה לא אטרחהו רבנן. תדע שהרי לרש"י חיוב הבדיקה הוא

ימיו, ונראה שבדיקה, היא בכלל הזהירות המחוייבת. ועבמש"כ בפרק ב סק"ד.

(ו) הגר"ח פלאג"י בצוואתו.

(ז) שהרי שערי מדינות צריכות בדיקה (כדאיתא ביומא יא,א), ולריטב"א (שם) חיוב שערי מדינות הוא רק מדרבנן. ויש להעיר דלפמש"כ בסק"א חיוב הבדיקה הוא משום שאין סומכין על החזקות דומיא דציצית, ולענין ציצית כתב הגרע"א (באו"ח סי' ח) שכאשר חיוב הציצית רק מדרבנן, א"צ לבדוק. וצ"ע.

(ח) אף שיש קצת מקום לחלק ששוכר בא"י שחיובו רק משום ישוב א"י, קיל משערי מדינות, שחיובם אטו שערי בתים, אך מסתימת הפוסקים משמע דאין לחלק. ובשוכר לאחר ל' יום בלא"ה יש להחמיר ולחוש לשיטות ששוכר חייב מדאורייתא.

(ט) בס' שולחן גבוה (יו"ד רצא) כתב כשנתונה בקנה א"צ בדיקה. אך לענ"ד קשה להקל בזה, שהרי נרתיק של קנה הוזכר כבר בגמ', ואפ"ה סתמו שחייב לבדוקה. ודוחק לומר שזה לא שכיח ליתנה בקנה, ועוד דבס' הזכרונות (ט,ג) למהר"ש אבוהב כתב שמנהג ישראל ליתנה בקנה, ואיך סתמו הפוסקים ולא הודיעונו שבכה"ג אפשר להקל בבדיקה. ועי' בשירוי ברכה לחיד"א (רצא), שחיפש ללמד זכות על אלו הנמנעים מבדיקה, ולא מצא, ולא כתב משום שהיום המנהג ליתנה בקנה. ועוד דמזווה העומדת בנרתיק בתוך הכותל דמי ממש לתפילין שהפרשיות נתונות בתוך בתים, שאם מניחם רק לפרקים צריך לבדוקם פעמיים בשמיטה שמא נתעפשו (כמש"י בסק"ל). וכן מוכח ממש"כ הריטב"א וסיעתו שבשל רבים סגי בבדיקה כל כ"ה שנים, כיון שיש סכנה מהגויים, ואי נימא שכשנתונה בנרתיק אין חשש מחיקה, היו צריכים לתקן שבשל רבים יתנה בקנה.

(י) דהיינו שקרני השמש אינם פוגעים בה, וגם אין תנור בסמוך לה, ואין חשש שבני ביתו או שוכרים העמידו תנור סמוך לו שלא בידעתו. וראיתי בעיני מזווה אטומה היטב, שנפסלה מחמת חום התנור שבמטבת. וכן

ואעפ"י שנכמה דברים הוטב המלצ נגד המוזכר מג' גלוני
 עין
 ספרד מובהקים ז"ל, מכ"מ עדיין המלצ רחוק
 רחוק מלהיות מחוקן, וכבר כ' מרן החת"ס כי הנסיון
 יורח ממאה עדים, ואומר אני צאימה ולש"ש כי בהשחמטות
 משמרח סח"ס צהקאמפיוטער עפ"י ההוראה דהיינו אחר
 לתיס
 צדיקת ת"ת מומחה ור"א מרזיס, וכן ישממשו צו רק להגהת
 יכול
 תקרות ויחרות וכדומה - אז צגדר מצוה דרזיס הוא ויסיר
 ימים
 מעלינו חרפת תפילין ומוזות וס"ת פסולים.
 זלות

י. וכבר כתבתי שהכלי הנ"ל נבנה ע"י משמרח סח"ס
 זעט
 באופן שאינו לא פוסק ולא מכריע, לא להכשיר
 אדם
 ולא לפסול, ולא להתליף צדיקה הרגילה מימות עולם, אלא כלי
 צם'
 אומנות מדויק לאחר ולמלא הטעויות צחסר ויחר שנעלמו
 עיר
 ע"י טעות הסופר ושגגת המניה, ולגרוס ע"י כך שיתרצו
 אומן
 קרקפתי למנתי חפילין - ולשמירח צתי ישראל ואריכות ימים
 ז"ת
 ע"י מוזות כשרות, ושס"ת שלנו יהיו צגדר ס"ת כשרים ולא
 תוח
 כחומשים, הן לענין קיום מצות כתיבת ס"ת והן לענין קרה"ת
 צהג
 - ופשוט מאד דאין זה שום פגם נגד דורות הקודמים, דכל
 מצא
 דאפשר לצרר הוא לפי מציאות של אפשר לצרר, וכיון דנולד
 כל
 אמצעי זה ואפשר לצרר על ידו, ממילא יראה דחל התיוצ של
 יקת
 אפשר לצרר, כמבואר מר"ן פ"ק דפקמים והפוסקים, כיון
 דהשגגה מצויה ושכיחי פסולים, ול"ע, וצפרט צס"ת שגם
 ואם
 לאחר כל ההגהות הנהוגות עדיין מחגלים חדיר טעויות צשעת
 ימים
 קרה"ת וכידוע.

נומה שכתבו איזה רבנים לדמות צדיקת סח"מ ע"י
 עד
 הקאמפיוטער כמו צדיקת סכין של שמיטה מפגימות
 סך

ה הלוי אריה סימן ב שבט

ולאחר שמצינים אותו נשמר כנלי הנ"ל וכל ההערות יבואו לתשומת לב הסופרים פ"מ לפורדם למען ידעו להזהר בהן עכ"פ מכאן ולהבא - חיה ישעו של פלך מסרים מן המו"מ שהעבירו מקודם לנרדף הסרות וחרות, ומדוגמאות אלן יוכלו לבקר כנ"ל גם את כדיקת הכודקים. וכלתי ספק שמכנית זו מחוק ותוסף להרמת קצן מלוות סמ"א כשרותם והידורם.

יב. ולדבר טספ כלי הנ"ל הוא חיקון גדול, דכדוע שיטתם ככל העולם אלפי ואולי רבנות ס"מ שנמלא פעם בהם טעות, ונמיטשו ואין מעים עליהם לב, כי אין הסופרים והמגייהים רוזים להטריח לחפש ולמלא, ונשכחו מקומות העשומים כאורך הזמן, וספרים כאלה עומדים ככל מקום נקקו זימם כאכן שאין לו הופרים (ונכית מדרשט ישנם כעשרה ספרים כאלה) ואין מי שרואה לפור הון פטום למיקון הנ"ל - וע"י קאמפיזטער הזה יהי קל מאלד למלא העשומים החסר והיאר ולמקנם ולהחזיר רבנות ס"מ קדושים לנגטם ישראל.

יג. ובודאי לענין הפסקות באותיות עדיין לרין לעיין אין לכלל הדברים פ"י כלי הנ"ל, וכאשר עוררו רבנים גדולי תורה פ"מ ונפרטו ידדינו גאון ישראל בעל מנחת יצחק שליט"א [זלה"ה], ואין הכדל דיעות כדעו, אבל מה שעורר אחד הרבנים לדמות הנהגת כלי הנ"ל לענין מאש"ן מלומ - במהכ"ת הדברים כ"כ רמוקס חרים עד שאין להשיב עליהם, אך נמה שעוררו שאין להפיר הנהגת מכונה בעלמא, יפה עוררו פן ישמשו במכוות שלא עפ"י התנאים הנ"ל ומלטרף אי עמהם כזה, וגם אי לא הוריתי הוראתי אלל למשמרת סמ"א בלבד, שעומדים חמא מוכהקי הוראה אשר כבוד שמים ותוה"ק עד פיניהם - וגם כי עומקוים זה הרבה שנים להרחיב גבולי קדושת סמו"מ פ"י פעולותיהם השוות, הרבנות תורת הל' סמ"א לאלפים, ומיקוים אין ספור, ורואים הם לקבל תמיכת פרוקי הדור שיחי.

ולסוף דברי הנני לחוק ידי העסקנים הנ"ל, אשר נחלצו להיות גואלים למלוות יסודות אלו העומדים ברותם של עולם - שזה דורות רבים מצפים למיקום כאשר התרישו חטקו גאונים וכדיקים גדולי אשכנז וספרד על גדל המכשלה בהם הטרם לאריכות הגלות ועיטיב גאולתנו. וזוא ורואה מש"כ כזה בזמננו הנה"ק רבי אלטער רוקח זלה"ה אב"ד בראד ואמסטרדם גם' מעשה רוקח על משניות מנחות (פ' הקומץ משנה ג' אהא דכתב אי' מסבין) ח"ל: וכלתי שום ספק אלני שזה לכד גורם אריכות הגלות המר הזה, שאין לנו כמעט ס"מ כשרה גאומיותיה ובהלכותיה וכן מפילין ומוחות עכ"ל וכן גם' חטפה לחיים להנה"ק מהר"ה פלאגי זלה"ה (תהלים אות תל"ב) ח"ל: ולני אומר לי דאריכות הגלות הוא בעבור כי כדורות הללו אין דורש ואין מנקה על מלוא הנהגת מפילין, דמניחין מפילין פטולין כממה מיני טעויות וכו', והסיבה הוא דקוים מפילין מב"א שאינם מומתים ולא ידעו

שאינם מורגשים פ"י כדיקת אדם, או לכדיקת טולפים פ"י מקראסקאס, או לכדיקת ריבוע המפילין פ"י מכשירין מדויקים יותר מראית אדם, הדבר פשוט דאין עניניהם דומים כלל לפנינו, דהתם נדר האיסור או החיוב שלוחתה תורה הוא מה שגראה לאדם, וכל מה שאיט נראה לעין אדם אינו ככלל האיסור, דאף אם אט רואים מולפים במיקראסקאס הדבר היאר נמור, וכן חסרון קל ברבוע המפילין האראה רק פ"י כלי מדדה מדויקים לא היו חסרון ריבוע מאחר ולמראה עיני אדם היו מרובים. מאש"כ לענין טעויות בחסר יותר הרי הדבר תלי במליאות, דאם חסר או יתר אות אי' במפילין הרי במליאות אינם מפילין ומה שלא נגולה עד כה לעיני אדם הוא רק דאין עדיין לא ידעט מהפסול הנמלא בהם, אבל פשיטא דכשינגלה לעינינו הטעות במפילין פ"י המטובה, הרי שכל כעליהן לרין מיד לחפש מפילין אחרות כשרות ולהיחסם כל עוד היום גדול וממילא אין דמיון כלל לכל הנ"ל ופשוט.

אלא דלענין לשעבר, דאיגלאי מילחא למפרע דמחמת הטעות לא קיים בפועל מלות הנהגת מפילין, כנר המלניו פ"ו האחרונים דכיון דעשה כל מה שכדו לעשות דאיט נעשם על ביטול המטיה, וכן כ' בדע"ק סי' רפ"ח ס"ג לכנין הכרעה דאולי שייך מעין משאמו"ל ככהן ברין הי' חילו אף אם נמלא חלל אין עבודתו פסולה למפרע, ופי' בשו"ת רב פפלים ח"ד ס"ג להנה"ק בעל פן איש חי זלה"ה מעשה נורא בזמן זקינו הרב הגדול רבינו משה חיים ז"ל איטרע לעירם בגדלד חסם אי' מדמשק והורית כי כל המפילין בעיר אינם מרובעות באופן הנראה לעינים, ועפ"י פסק וקיי הנ"ל לא בירכו עליהם יותר כל אנשי העיר הגדולה הנ"ל, עד שכל הקהל החקיקו בחיים חדשים. והיות הדבר זה הי' למרפה גדולה עד שכל אנשי העיר לא הימו מפילין כשרים שנים הרבה, פ"כ ילא בתאוצתו שם לחקור ולהתלין עליהם ככלל וכן על כיו"צ שמחמת שגגת המגייהים שנחפלומו מהם טעויות חסרות וחרות ולפי תומם נכשלים בפליהן במשך שנים ולפעמים לא יתגלו עד לאחר מותם ונמלאו שאלכו לביים עולמם ערומים ממלואת מפילין וטוד בידם שגגות נרטים לנטלה, דנר הקשה מאד לטבלו כשכל, פ"י ש שמלא חרופה מס' דבש לפי להחיד"א ו"ל מפרכה ק' אות ד' שביא מס' שנלי הלקט דאט דעתו מכוון לשמים לקיים המלוה יש לו שגר אפפ"י שהם פסולין דלא כהרבי יעב"ך בלחם שמים נפ' כחרא דפסחים דס"ל דאין לו שגר כלל - וכמוכן זה רק דרך למוד זכות כולי האי ואולי, ועי"פ בתשו' לב חיים (או"ח סי' י') שט"ג כזה ומסיק דעדיין לרין חיקוים על ביטול מ"ע ונכרות לנטלה במשך ימים ושנים ושכ' ורפאל לז.

יא. גם ראיתי כנלי הנ"ל חכנית טספח המיוחדת לביקורת מעשה ידי הסופרים והכודקים אשר משמרת סמ"א מסתייטם לראות על ידו כל האותיות שמבקשין מכתב הסופר ההוא, כל האל"פין למוד וכל הכ"תין למוד וכדומה - ובאופן זה רואין מיד באיזה מהן אינא רישותא שלא נכתבה בהלכמה